

ПОЛІТИКА МАРГАРЕТ ТЕТЧЕР: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Висвітлюється внутрішня і зовнішня політика прем'єр-міністра Великої Британії Маргарет Тетчер у контексті можливості запозичення її окремих управлінських рішень з метою покращення нинішньої економічної ситуації в Україні та розв'язання військово-політичних проблем, викликаних агресією Російської Федерації.

Ключові слова: політологія, Великобританія, Україна, Маргарет Тетчер, економіка, війна.

Abstract

The domestic and foreign policy of the Prime Minister of the United Kingdom Margaret Thatcher is highlighted in the context of the possibility of borrowing her individual administrative decisions in order to improve the current economic situation in Ukraine and to solve the military and political problems caused by the aggression of the Russian Federation

Keywords: political science, Great Britain, Ukraine, Margaret Thatcher, economics, war.

Вступ

Після 1991 р. незалежна Українська держава опинилася серед так званих постсоціалістичних країн, до яких, окрім неї увійшли європейські держави – колишні учасники Варшавського договору (Польща, Чехія, Румунія, Угорщина тощо), а також створені на уламках СРСР республіки (Російська Федерація, Білорусь, Молдова, Казахстан та ін.). Влада і населення цих країн зіткнулися з колосальними економічними проблемами, пов'язані з необхідністю переходу від командно-адміністративної до ринкової системи. Цей перехід не скрізь був здійснений з однаковим успіхом. Досить часто об'єктивні економічні чинники ускладнювали політична незрілість громадян, звиклих жити в патерналістській державі, та відсутність належної політичної еліти. Україна вкрай потребує ефективного державного менеджменту, спроможного налагодити соціально-економічне життя в країні. За таких умов, не буде зайвим звернути увагу на досвід зарубіжних країн, лідери яких провели непопулярні, проте ефективні реформи. Маргарет Тетчер є найвідомішою з них.

Коротка біографічна довідка

Маргарет Хільда Тетчер (у дівочтві Робертс) народилася 13 жовтня 1925 року в містечку Грантем в англійському графстві Лінкольншир у сім'ї Альфреда Робертса, який був крамарем, членом місцевої ради і одним зі старійшин методистської церкви. Вплив батька позначився на житті Маргарет. Навчалася в Оксфордському університеті, де була першою жінкою-головою університетської асоціації консервативної партії. Вийшла заміж за підприємця Дениса Тетчерем.

У 1959 р. тридцятидвохрічна Маргарет Тетчер розгорнула успішну передвиборчу компанію за місце в парламенті.

У 1979–1990 рр. обіймала посаду прем'єр-міністра Великої Британії. Перша і єдина жінка, яка займала цей пост і єдиний парламентар, що мав пам'ятник за життя [1].

24 січня 1979 р. оглядач радянської газети «Красная звезда» Юрій Гаврилов назвав Тетчер «Залізною дамою». Завдяки британському перекладу журналістів вона стала «Залізною леді».

Політика «Залізної леді»

Ставлення британського суспільства до М. Тетчер було двояким. Соціальні опитування показували, що її високо цінували як політика, проте всенародну любов вона не отримала. Це пояснювалося її жорстким стилем управління та безкомпромісними рішеннями. Оточення «Залізна леді» обирала сама, залишаючи в британському уряді тільки тих міністрів, хто був їй потрібний у певний момент, і принципово не призначаючи на урядові посади жінок, чим викликала у британців справедливе роздратування.

Політика М. Тетчер отримала назву «тетчеризм». Ця політика базувалась на неоконсервативній моделі державного регулювання. Її сучасною модифікацією є монетаризм.

У економіці «Залізна леді» намагалась зменшити вплив держави за допомогою приватизації державних підприємств і муніципального житла. Вона впроваджувала економічні реформи з підвищення процентної ставки для уповільнення зростання грошової маси та уповільнення інфляції. Було зменшено бюджет та скорочено видатки на громадські програми, зокрема, на охорону здоров'я, освіту і будівництво житла. М. Тетчер також запровадила обмеження на друк грошей і законами обмежила діяльність профспілок [2].

«Тетчеризм» мав для британського суспільства як позитивні, так і негативні наслідки.

Серед позитивних можна виділити такі:

- Високі темпи економічного зростання.
- Структурні зміни в економіці.
- Надходження іноземних інвестицій.
- Модернізація традиційних англійських галузей промисловості: суднобудівної, металургійної, вугледобувної тощо.
- Скорочення державного сектору, підвищення його рентабельності.
- Низькі темпи інфляції.
- Бездефіцитний бюджет.
- Більшість британців стали власниками нерухомості.

Негативні наслідки політики М. Тетчер:

- Подорожчання комунальних послуг та транспорту.
- Розгортання широкого страйкового руху.
- Збільшення воєнних витрат.
- Зростання безробіття, зумовленого структурними змінами в економіці.

Зрештою, попри окремі негативні моменти і тиски опонентів, трохи різкі, але дієві рішення М. Тетчер допомогли Великій Британії вийти з кризи і стани в ряд з провідними країнами світу

У зовнішній політиці «Залізна леді» орієнтувалась на США. Вона мала гарні відносини з тодішнім президентом Р. Рейганом. Таким чином М. Тетчер намагалася укріпити становище Великої Британії на світовому рівні і показати успішність зовнішньополітичного курсу. Всі дії М. Тетчер були спрямовані на розвиток своєї країни у всіх напрямках, а дружба з президентом США цьому посприяла. Це була особиста дружба, заснована на спільності поглядів.

Натомість М. Тетчер відзначалася категоричним несприйняттям соціалістичної системи. Вона використовувала слово «соціалізм» винятково як лайливе. У Великій Британії проводилась масштабна антирадянська кампанія. Втім, деякі з британських політиків заявляли, що політика США негативно впливала на відносини з СРСР, і тому консервативний уряд бажав змінити цю політику. М. Тетчер, проаналізувавши доцільність відносин з Радянським Союзом, дійшла висновку, що саме завдяки їхньому налагодженню вона зможе стати політичним діячем світового значення. Покращення стосунків з СРСР зіграли для Великої Британії досить непогану роль, хоча б тому, що протягом тривалого періоду зберігався мир і спокій між цими двома країнами [3].

М. Тетчер і Україна

М. Тетчер не була прихильницею незалежності України. З уст Ігоря Юхновського, який був депутатом Верховної ради, на запитання про Українську державу, вона відповіла: «Ми з Каліфорнією дипломатичних стосунків не наводимо». Цими словами вона прирівняла Україну до штату в США [4].

Попри такі слова, ця жінка зробила великий внесок у розвиток своєї країни, і українському уряду не завадило б запозичити політику М. Тетчер для подальшого розвитку України.

На нашу думку, насамперед необхідно знизити податки з підприємців в Україні для поживлення розвитку малого і середнього бізнесу розвиватись, а також для надходження місцевих та іноземних інвестицій. Нагальним для України є зниження соціальних витрат, які обтяжують Державний бюджет: субсидії, бюджетні місця у ВНЗ тощо. Вважаємо за доцільне обмежити діяльність професійних спілок, ефективність яких є невисокою попри регулярні відрахування із стипендій та зарплат на їхню користь. В умовах гібридної війни з Російською Федерацією нашої владі потрібно демонструвати таку саму жорсткість щодо сепаратистів (безкомпромісність М. Тетчер у відносинах з Ірландською

республіканською армією) та сміливість і рішучість в обороні території держави (війна за Фолклендські острови з Аргентиною).

Висновки

М. Тетчер тримала в своїх руках політику не тільки Великої Британії, а й усього світу. Саме тому її ім'я увійшло до усіх підручників з історії та політології. Наполегливість, велика сила волі, сміливість – все це у поєдналось у «Залізній леді». Політика М. Тетчер покращила життя населення країни та значно підняла її міжнародний авторитет. Українській владі потрібно багато чому в неї повчитись щодо відстоювання національних інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Характеристика Маргарет Тэтчер. Автобиография – Москва: АСТ, 2014. – 800 с.
- 2 Як Маргарет Тетчер змінила економіку [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: https://www.bbc.com/ukrainian/business/2013/04/130409_thatcher_economy_influence_ug.
- 3 Чи повторять Трамп і Мей «політичний шлюб» Рейгана і Тетчер? [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://ukrainian.voanews.com/a/trump-may-reagan-thatcher/3689689.html>.
- 4 Вплив політики «тетчеризму» на сучасні державотворчі процеси [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://naurok.com.ua/naukovo-doslidnicka-robota-iz-vsivnitno-istori-108928.html>.

Степанова Тетяна Миколаївна – студентка групи ІКІ-16б факультету інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця

Stepanova Tania M. – student of the ICE-16b group, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Герасимов Тимофій Юрійович – доктор історичних наук, старший викладач кафедри суспільно-політичних наук Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: timger84@gmail.com

Gerasymov Tymofiy – doctor of historical sciences, senior teacher of Social and Political Sciences Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. e-mail: timger84@gmail.com